

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שר מעינותיו שהתענה אם היה מוזהר על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: (א) ויל לקילעך. לכניסת ביתך וכדאמר ר' יוחנן אקילעא דבי ריש גלותא: פתח פיתחא לנפשיה. לא שיתיר רב סחורה לעצמו דהא ק"ל [מגינה י]. לא יחל דבריו] הוא אינו מניח לאלף שמנא פתח שהיה יכול להיות יותר זו: כל שהיה ספארה לעושיה. שהיא מלך עלמה משוכחת עד שהיא תפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו זה. והא רמח רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך ישרה שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא

והו מלעטרי רבנן. והיו נוסעים משמש ללל ומלל לשמש מרוב תוגה שלח היו יודעין לומר דבר פתח לתרפתו: באוכלא דקצרי. כלי שמשמין זו הכוזבין בגדיהן: אין פותחין צנוול. שאין ראוי ליארע כזה. אבל הני דלמנן דמלעטרי רבנן לאו מילתא דנולד הוא: אמר ליה האי נמי שכיחא אפיקורי דמלערי רבנן. כי הוה ולא דמי לנולד: מהני ר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל שאומר לו קונס שאין אתה נהנה לי אם לא תאכל עמי היינו נמי נדרי זרזין שאינו מדירו אלא כדי לזרוז שיאכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור ליה צטל: גמ' לא שמע ליה. האי מודר ולא אתי למיכל צהדיה הואיל והגדר צטל: אלא

והו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא (ל"א) אדעתא דהכי אין כמה זימנין והו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא) אמר ליה במנית בריה דאבא שאול בן במנית אדעתא דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא לטולא אמר לא ושרייה ר' ישמעאל בר ר' יוסי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמיהו דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין כמה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא דמחי לי קצרא לא נדרי ושרייה לנפשיה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא האי נולד הוא דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא א"ל אין פותחין לו בנוולד א"ל בהאי לאו נולד הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן דבייתיהו דאביי הוה לה ההיא ברתא האי אמר

לקריבאי היא אמרה לקריבה אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אולת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא אין והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוסי: בתנאי ר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר (ב) לו כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: גמ' וכיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה חסורי

יעקב (ב) נדרי זרזין הו והא תס פיו ולבו שזיה שאל כל עמו חבירו ואפי' הכי אמרינן נדרי זרזין הו ושרו ממילא י"ל דלא דמי דלילו תס הענין מוכיח מוכיח שאינו אלא זרוז שאין באכילת חבירו אלא קפידא כל כך שבשזיל זה ידירנו מנכסיו דקוץ אכל זבאי עובדא דנדייתו דלצי דאיכא קפידא טפי לציבי כי מנסבא לה דנייתו לקריבה ודאי איכא למינר דבדוקא דנייה ולאו לזרוז בעלמא ומש"ה פשיטא לן לזריך פתח ואין הגדר צטל מאליו אדרבה מתמהינן היכי שרינן ליה זבאי פתחא: והיתר נדרים ציחד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדאמר ר' יוחנן דבכורות צפרק כל פסולי המוקדשין (ד' יו): אמר רבי חייה בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום שלשה מומחין את הגדר במקום שאין חכם ואמרין תס שלשה נדרים את הגדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרכי יהודה דלמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אלא פירוש האי אחד מהן חכם דעבי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אלא כלומר דעבי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אלא דגמינא וסבירא ואמרין תו תס ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסביר להו וסביר כלומר חד מינייהו צעין שיהא גמיר וסביר אבל תרי א"ע ג דלא גמירי כיון דכי מסביר להו סביר ומשמע ודאי דחכם דשרי יחיד לר' יהודה דוקא צטמוך דלי בגמיר וסביר בלחוד כרז נחמן סגי א"כ היכי צעי בתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להטורף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דלי בגמיר וסביר סגי בכל מקום שהוא הרי י"ג חכם אלא ודאי הי"ק אחד מהן חכם דליינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך דכי איתיה לסמוך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה צעין סמוך ציחדי לרבנן נמי דמדרכי יהודה נשמע לרבנן דבזבאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן עה): דאמרין מועדי ה' לריבין מומחה פרשת נדרים אין לריבין מומחה אלא אפי' צ"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המטות כתיב' אמר רב סהלא ואיתומא ר' יוחנן ציחדי מומחה ומשמע דיתיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' הנה תס צעיא סמוך ה"ג צעיא סמוך וזה דעת הרמב"ן ז"ל. אלא הרמב"ם ז"ל כתב צ"פ ו' מהל' שבועות (ה' ה) דחכם מוצק מתיר את הנדרים דלא צעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמרין תס במקום שאין חכם לאו סיומא דתלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמרין שלשה מתירין את הגדר במקום שאין חכם דלמלא חכם לחודיה מתיר ומהדרין כעין אמר מר במקום שאין חכם כגון מאן כלומר כגון מאן מתיר וסביר רב נחמן רב נחמן אלא כלומר דגמיר וסביר אלא כל היכא דגמיר וסביר איבו נדרתי שרי נדרא ואפי' פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה בפ"ק (דף ה: ד"ה ושמעתי) ועוד דאמרו בזה בפרק נערה ונדר (בב"ד: ושכלה הדיוטות דשרו נדרא כד מסביר להו וסביר סגי דקיי"ל כרצנן דלא צעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו צעין דכי מסביר להו לסביר דג' לרבנן כגמיר לרבי יהודה. ומסתברא דהא דאמרין שלשה מתירין את הגדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אכל דיעבד אשתרי ליה נדרא: פסקא אף הרוצה להדיר את חבירו. שאוסר כל נכסיו על חבירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: גמ' כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אתי לגביה למיכל צהדיה. לפי שכבר יודע המזומן שאין נדר חל עליו שכבר צטלו המזומן. וצדין הוא דהוה מלי לשנויי דלמר מדיר בחשאי כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אתיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרוצה משמע דהא נמי משום נדרי זרזין מותר ולא משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דלי צבי האי גוונא עסקין היכי תני וצלבד שיהא זכור [בשעת נדרין] פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:

הכי

מיקרי נולד דשכיח דלירתה גברא רבה כרז נחמן על מי שגדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי: על דעתא דמצטערי רבנן. והאי לאו נולד הוא דשכיח: ומי שרי הכי. כלומר מי שרי לפתוח פתח שהגדר מוכיח הפך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו תאסר צנהאמו: אין והסניא מעשה צהוד. אלמא אפילו כי האי גוונא פתחין. וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה צין זו לנדרי זרזין דמתני' אדרבה היה לו לומר שהגדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי נדרי זרזין דמתני' לוקח פיו ולבו שון של מוכר ולא של לוקח שון שלעולם לא היה דעמו של מוכר שלא יפחות מן הסלע ולא דעמו של לוקח שלא יוסיף על שקל ומש"ה שרו אכל זה דעמו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לאו נדרי זרזין מיקרו אלא דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה וצמתניתין נמי הא כתיבנא לעיל (פא. ד"ה גרסינן) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין צריהם חיל נדרייהו וכדמוכח צירוש' אלא דאפשר שאף צמתניתין פותחין פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח לא יתן זו סלע כלום היית יודע אם אמר לאו מתירין אותו וכדפתחין הכא. וא"ת ומאי שנא מהרוצה שיאכל חבירו אלא ומדירו דא"ר אליעזר בן

פרוש הרא"ש

קצרא. מנכס נדרים ומקלסין כדאמרין צהודל צמא [צ"ק קיט:] קצרא שמה וקצרא שקיל ליה: אין פותחין בנוולד. דמאחר שאינו מלי דלא מסיק אדעתיה שירע דבר זה לא הוה חרטה לעקור הגדר מעיקרו: שביחי אפיקורי דמצערי רבנן. מצערי מ"ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. היינו נעשות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבלים לשמעת הרשעה ואף הגמיר היו נוהגים מזה לצוא שמה ולחלות בצנזרה של תורה: מהני רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו כ"י. גמ' מפרש לה: לא שפע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיועד צטל נדרו:

יב א מיי פ"ו מהל' שבועות הלכה יב סמך לאוין רמא טושיע י"ד סימן רכח טעף יב: ב עיי' מיי שם בשבועות ובכ"מ: ג ג טושיע שם טעף ז: ד ד מיי פ"ג מהלכות נדרים הל"ד סמך לאוין רמא טושיע י"ד סימן ריח טעף א:

קצרא. מנכס נדרים ומקלסין כדאמרין צהודל צמא [צ"ק קיט:] קצרא שמה וקצרא שקיל ליה: אין פותחין בנוולד. דמאחר שאינו מלי דלא מסיק אדעתיה שירע דבר זה לא הוה חרטה לעקור הגדר מעיקרו: שביחי אפיקורי דמצערי רבנן. מצערי מ"ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. היינו נעשות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבלים לשמעת הרשעה ואף הגמיר היו נוהגים מזה לצוא שמה ולחלות בצנזרה של תורה: מהני רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו כ"י. גמ' מפרש לה: לא שפע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיועד צטל נדרו:

הכי